

Osavallakogud ja kogukonnakogud – aasta haldusreformist

1

Mikk Lõhmus

Lääne-Nigula vallavanem

„Või võtame ministeeriumide vähen-
damise - ühendamise. Kuidas saab sellesse
suhtuda mitte skepsisega, kui igaüks, kes
Eestis ringi liikunud, näeb, kuidas endiste
vallamajade ukstel seisab nüüd silt
„osavald“. Ilmselt on neis mõni ametnik
koondatud, aga põhimõtteliselt on palju
samaks jäänud“

Mihkel Mutt , „Killuke vabamüürlust“
Postimees, 2. november 2018

Ajalooline tagasivaade

- Senine õiguslik praktika peamiselt Tallinna ja Tallinna linnaosade kontekstis;
- Osavallad vähe kasutatud institutsioonid-Vinni, Väike-Maarja, nt Lihula, Põlva, Vara vald;
- KOKS muudatused haldusreformi läbiviimisel ja osavallad, mis moodustati valdade ühinemisel.

Osavallad Eestis

- **Hiumaa vald**
- **Lääne-Nigula vald**
- **Rapla vald**
- **Pärnu linn**
- **Kehtna vald**
- **Märjamaa vald**
- **Saaremaa vald**

Praktika näitab, et ühinemisjärgse aasta jooksul on kaasamisele suunatud institutsioonide moodustamine olnud suhteliselt vähe levinud ja arvatust keerukam.

Osavald kui juriidiline ja poliitiline institutsioon

- Osavald või linnaosa on valla või linna maa-alal ja koosseisus volikogu kinnitatud osavalla või linnaosa põhimääruse alusel tegutsev üksus, mille **eesmärk on kohaliku initsiatiivi ja identiteedi hoidmine, kohaliku omavalitsuse üksuse elanike kaasamine kohaliku elu küsimuste otsustamisse ning piirkondlike huvide esindamine** valla või linna ülesannete täitmisel.
- **Identiteet!**
- **Kaasamine!**
- **Initsiatiiv!**

Osavald seaduses

6

- Osavald on üks võimalus kohaliku omavalitsuse sisestruktuuri korraldamisel;
- Osavalla sisustab kohaliku omavalitsuse üksus.
- Kohustuslik institutsioon on osavallakogu;
- Osavallakogu tuleb moodustada demokraatlikkuse põhimõtte alusel;
- Osavallavanem ja osavallavalitsus ei ole kohustuslik;
- Õigus algatada eelnõusid, esitada arupärimisi ja tõstatada arutelüküsimusi, osaleda sõnaõigusega aruteludes.
- Ühinemise tulemusena moodustatud osavalla lisagarantiid

Osavallakogu moodustamise alternatiivid

Kasutatakse kolme mudelit:

1. valimistulemustel põhinev osavallakogu;
2. valimistulemustel ja külade/alevike esindusel põhinev osavallakogu;
3. valimistulemustel ja eri huvigruppide esindusel põhinev osavallakogu.

Põhiküsimus on liikmete legitiimsus.

Osavallakogu pädevused

- **Osavallakogude roll sõltub väga paljuski kohalikust halduskultuurist.**
- Valdava osa osavallakogude päevakorrast moodustavad erinevate volikogu eelnõude kohta antavad arvamused ja seisukohad.
- On häid näiteid, kus osavallakogu on otsustusprotsessi kaasatud ning nende arvamusel arvestatakse nii kohalike kui ülevallalisi küsimusi arutades.
- Alati on risk, et osavallakogud dubleerivad volikogu komisjonide tööd, otsustusahelad muutuvad pikaks ja osalejatele pettumusi valmistavaks. Pseudodemokraatia.
- Osavalla ja valla kesktasandi (vallavalitsuse) funktsioonide jaotus on kindlasti veel kujunemisjärgus

Kogukonnakogu

- Kogukonnakogu on nagu osavallakogugi piirkondlikul põhimõttel moodustatud kogukonna esinduskogu, kuid erinevalt osavallakogust ei ole selle staatus reguleeritud ühegi seadusega ning seetõttu saab kohalik omavalitsus kogu moodustamise ja pädevuse korraldada täiesti oma äranägemisel ja kohalikest vajadusest lähtudes.
- Toimivad kogukonnakogud Lääne-Nigula, Elva jm. Ühinemislepingus nt Mustvee, Jõgeva, Alutaguse jne.

Osavallavanem ja osavallavalitsus

- KOKS-is nimetatud osavallavanemad ja osavallavalitsused on pigem erandiks.
- Valdavalt on moodustatud piirkondlikud teeninduskeskused (terminid erinevad).
- Suure valla juhtimisel on teatud pädevuste piirkondlik katmine vajalik

(nt sotsiaalhoolekanne, kinnisvara haldamine, teed jms)

- Praktika näitab, et endiste valdade põhised teeninduspiirkonnad jäävad ametnikele vajaliku töökoormuse tagamiseks teinekord liiga väikseks.

Diskussioon

- Halduskultuur ja aktiivsed inimesed määravad osavalla, kogukonnakogu (ja igasuguse kaasamise) edukuse;
- Paindlik õigusruum annab võimaluse väga erinevate praktikate kujunemiseks ja annab hea kogemuse. Reguleeritud on piisavalt.
- Olemas alternatiivsed kaasamise võimalused.
- Osavald- kas juhtimiskulude kasv?
- Mis on osavallakogu vastutus?

Ootame sind, päriselt!

Lääne-Nigula vald

Pinda rendis
megan

